

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaisten henkilöiden työllistymisen ja koulutuksen edistämiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntoutusrahalakia, kansaneläkelakia ja vammaistukilakia. Esityksen tavoitteena on, että kaikille vammaisille 16—18-vuotiaille nuorille turvattaisiin mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen. Tämän johdosta sellaiselle nuorelle, joka muutoin saattaisi siirtyä 16 vuotta täytettyään työkyvyttömyyseläkkeelle, suoritettaisiin eläkkeen sijasta henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman perusteella kuntoutusrahaa, jonka määrä olisi 2 100 markkaa kuukaudessa.

Lisäksi ehdotetaan, että täysimääräistä kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava voisi työllistyessään jättää kansaneläkkeensä lepäämään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Hänelle maksettaisiin tältä ajalta vammaistukea erityisvammaistuen suuruinen määrä, 1 796 markkaa kuukaudessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama vammaistyöryhmä '96 totesi, että vammaisten ihmisten sosiaaliturvan perusteita ja sisältöä tulee ajanmukaistaa. Käytettävissä olevat voimavarat on kohdennettava selkeästi siten, että ne kannustavat vammaisia ihmisiä aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen ja kohtelevat tasapuolisesti eri vammaisryhmiä. Työryhmän mukaan ansiotyön ensisijaisuus työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden koskee myös niitä ihmisiä, joiden toimintakyky on alentunut. Eläkevaihtoehdon sijaan tarvitaan tukea ja palveluja, jotka kannustavat vammaisia ihmisiä normaaliin työelämään ja työnantaja tarjoamaan heille työtä.

Valtioneuvosto on myös hyväksynyt Euroopan unionin työllisyysuuntaviivojen mukaisen Suomen työllisyyspolitiikan toimitasuunnitelman. Suunnitelmassa eräänä toimenpiteenä on mainittu vajaakuntoisen mahdollisuus jättää eläkkeensä lepäämään, jos hän kokeilee selviytymistä työelämässä.

Esityksen tarkoituksena on omalta osaltaan tukea vammaisten ihmisten työelämään suuntautumista poistamalla eläkejärjestelmässä olevia jäykkyyksiä. Työministeriö on omalta osaltaan jo aloittanut työvoimapolulainsäädännön tehostamisen säätämällä asiakkaalle oikeuden työnhakusuunnitelmaan (1353/1997). Oikeus koskee myös työttömiä vammaisia.

2. Nykytila ja ehdotetut muutokset

2.1. Nuorten koulutuksen tukeminen

Kansaneläkelain (347/1956) mukaan Suomessa asuva 16 vuotta täyttänyt henkilö on vakuutettu vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta. Kansaneläkelain 22 §:n mukaan työkyvyttömänä pidetään henkilöä, joka sairauden, vian tai vamman takia on kykenemätön tekemään tavallista työtään tai muuta siihen verrattavaa työtä, mitä on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisena. Kansaneläkettä saa kansanelä-

kelain 22 §:n 2 momentin mukaan myös sellainen henkilö, joka on sokea ja liikunta-kyvytön.

Nuorten pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden ohjaaminen ammatilliseen kuntoutukseen tulisi olla ensisijaista työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Tämän johdosta olisi perusteltua, ettei heille myönnettäisi eläkettä ennen kuin ensimmäinen ammatillinen koulutus on päättynyt tai ennen kuin on luotettavasti selvitetty, ettei ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuuksia ole olemassa. Nykyisin eläke voidaan myöntää, vaikka ammatillinen koulutus on vielä kesken, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä työelämään siirtymistä kannustavana. Muutoksella pyrittäisiin ensisijaisesti vaikuttamaan niihin vaikeasti vajaakuntoisiin nuoriin, jotka ovat siirtyneet tähän asti suoraan eläkkeelle ilman tehostettua työkyvyn arviointia ja kuntoutusta. Uudistus kohdennettaisiin niihin nuoriin, joiden vammaisuuden kokonaisvaikeusaste edellyttää syvennettyä ohjausta ja kuntoutusta. Samalla heidän kuntoutusrahansa tasoa tarkistetaan siten, että se tukisi kuntoutukseen hakeutumista työkyvyttömyyseläkkeen sijasta. Muiden vajaakuntoisten nuorten kuntoutusrahaetuudet säilyisivät ennallaan.

Kuntoutusraha olisi tämän uudistuksen piiriin tuleville nuorille 2 100 markkaa kuukaudessa. Tällöin on otettu huomioon, että nuorten elatusta varten maksetaan lapsilisää, ja nuorelle maksettaisiin tasoltaan eläkkeensaajan hoitotukea korkeampi vammaistukilain (124/1988) mukainen vammaistuki, jos lain edellytykset täyttyvät. Ammatillisen koulutuksen ja muun ammatillisen kuntoutuksen toteuttamiseksi nuorille laadittaisiin henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma. Nuorille maksettaisiin kuntoutusrahaa ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja, jos nuori 18 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahaa maksettaisiin siihen asti, kun meneillään oleva kuntoutusjakso on päättynyt. Jos ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia ei katsota olevan tai jos ammatillinen koulutus päättyi tuloksettomana, henkilölle voitaisiin myön-

tää työkyvyttömyyseläke sen myöntämiskriteerien täyttyessä. Työkyvyttömyyseläkettä ei myönnettäisi ennen kuin meneillään oleva kuntoutus olisi loppunut, vaikka kuntoutus jatkuisikin nuoren täytettyä 18 vuotta. Kuntoutusraha maksettaisiin odotus- ja väliajoilta 20 prosentilla alennettuna.

2.2. Kuntoutusrahan maksaminen oppisopimuskoulutuksen ajalta

Oppisopimuskoulutuksella on tärkeä asema työssä oppimisen ja koulutuksen sekä työelämänyhteyksien parantamiseksi ja kehittämiseksi. Nykysäännösten mukaan kuntoutusrahaa ei voida maksaa oppisopimuskoulutuksen ajalta. Oppisopimuskoulutuksen ajalta työnantaja maksaa koulutettavalle palkkaa. Työnantaja saa myös kulukorvauksia koulutuksen ajalta. Kuntoutusrahakiin (611/1991) ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 2 §:ssä mainitulla tavalla vajaakuntoiselle kuntoutujalle voitaisiin maksaa kuntoutusrahaa oppisopimuskoulutuksen ajalta oppisopimuksen perusteella.

2.3. Vammaisten työllistymisen tukeminen

Sosiaaliturvan kannalta ansiotyön ensisijaisuus toimeentulon antajana koskee myös vammaisia henkilöitä. Heitä tulisi rohkaista nykyistä selkeämmin hakeutumaan työelämään. Monet vammaiset henkilöt ovat ilmaisseet halukkuutensa kokeilla selviytymistään työelämässä, mutta he ovat olleet epävarmoja toimeentuloturvasa säilymisestä. Yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevilla henkilöillä on jo mahdollisuus eläkeoikeuden niin sanottuun lepäämään jättämiseen. On tärkeätä, että vammaiset henkilöt uskaltaisivat nykyistä enemmän käyttää voimavarojaan ansiotyöhön ilman, että he menettäisivät oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Jotta työssäkäynti olisi vammaiselle henkilölle kannattavampaa kuin eläkkeellä olo, työssäkäyntiä tulisi tukea myös erityisvammaisten suuruisella vammaistuella (1 796 markkaa kuukaudessa vuonna 1998), joka on verotonta tuloa. Vammaistuki on perusteltu myös sen takia, että vammaiselle henkilölle työssä käynnistä aiheutuu enemmän kustannuksia kuin eläkkeellä olosta. Tämä etuus tukisi pelkkää kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saavien henkilöiden

työllistymistä. Erityisesti uudistus parantaisi niiden vammaisten henkilöiden asemaa, jotka ovat olleet kansaneläkelaitoksen maksamien vammaisetuksien ulkopuolella tai saaneet tasoltaan pienempiä vammaisetuksia, kuten esimerkiksi mielenterveysongelmaiset ja kehitysvammaiset. Eläkkeensaajien hoitotuki on tasoltaan matalampi kuin vammaistuki. Vammaistuki poistaisi niitä vääristymiä, joita on liittynyt työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiseen, kun palkkatulot ovat noin 3 500 markkaa tai enemmän.

Lepäämäänjättämismahdollisuuden laajentaminen kohdentuisi vain niihin vammaisiin henkilöihin, jotka saavat pelkästään kansaneläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen voisi jättää lepäämään vähintään kuudeksi ja enintään 24 kuukaudeksi. Työssäoloaikana henkilö ansaitsisi normaalisti omaa työeläketurvaa. Kuuden kuukauden työssäoloaikaan liittyisi muun muassa työeläkejärjestelmän niin sanottu tuleva aika. Vammaistuen saajalle ei maksettaisi eläkkeensaajan hoitotukea. Eläkkeen lepäämään jättäminen ei myöskään muuttaisi henkilön oikeutta saada kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaista kuntoutusta.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Nuorten ammatillisen kuntoutumisen tukeminen ennen mahdollista työkyvyttömyyseläkettä ja eläkemyönnön mahdollistaminen pääsääntöisesti vasta 18-vuotiaalle aiheuttaisi kuntoutusrahamenoina, kuntoutustoimenpidemenoina, vammaistuki- ja lapsilisämenoina voimaan tullessaan lisämenoja vuonna 1999 voimaantuloajankohdasta johtuen 2,0 miljoonaa markkaa. Vuonna 2000 lisämenot olisivat 15,4 miljoonaa markkaa, vuonna 2001 29,7 miljoonaa markkaa, vuonna 2002 37,2 miljoonaa markkaa, vuonna 2003 38,3 miljoonaa markkaa, vuonna 2004 39,5 miljoonaa markkaa ja vuonna 2005 40,6 miljoonaa markkaa. Kuitenkin vuonna 2005 eläkemenojen säästö ilmenisi voimakkaampana kuin vastaavasti kuntoutusrahamenojen, kuntoutustoimenpiteiden, vammaistukimenojen ja lapsilisämenojen lisäksi, ja tuolloin eläkemenojen säästö olisi 43,5 miljoonaa markkaa ja muutoksen kokonaissäästö olisi 2,9 miljoonaa markkaa. Vuonna 1999 eläkemenojen säästö olisi 1,2 miljoonaa markkaa, vuonna 2000 11,0 miljoonaa markkaa, vuonna 2001 22,4 miljoonaa markkaa, vuonna 2002 29,8 miljoonaa markkaa, vuonna 2003 34,4 mil-

joonaa markkaa ja vuonna 2004 39,0 miljoonaa markkaa. Laskelmat on tehty oletuksin, että kuntoutuksesta valmistuvista 40 prosenttia sijoittuisi työelämään.

Vuonna 1997 siirtyi 16—17-vuotiaita henkilöitä työkyvyttömyyseläkkeelle 904.

Oppisopimuskoulutuksessa olevien kuntoutusrahoikeuden laajennus aiheuttaisi vuonna 1999 noin 1 miljoonan markan lisämenon, vuonna 2003 3 miljoonan markan lisämenon ja siitä eteenpäin noin 5 miljoonan markan lisäkustannukset.

Toistaiseksi myönnettyjä työkyvyttömyyseläkkeitä on noin 49 000 henkilöllä. Lepäämään jättämisajalta maksettaisiin vammaistukea erityisvammaistuen suuruinen määrä kuukaudessa. Maksussa olevan eläkkeen lepäämäänjättäminen aiheuttaa toisaalta vammaistukimenojen lisäystä ja toisaalta kansaneläkemenojen säästöä. Vuonna 1999 menojen lisäys olisi 0,9 miljoonaa markkaa ja menojen vähennys noin 1,5 miljoonaa markkaa eli yhteensä 0,6 miljoonan markan säästö. Säästövaikutus jatkuisi vuodesta 2000, jolloin se olisi 9 miljoonaa markkaa, vuonna 2001 18 miljoonaa markkaa, vuonna

2002 28 miljoonaa markkaa, vuonna 2003 35 miljoonaa markkaa, vuonna 2004 42 miljoonaa markkaa ja edelleen vuonna 2005 42 miljoonaa markkaa.

Uudistuksen kokonaisvaikutukset lisäävät etuusmenoja vuonna 1999 1,2 miljoonalla markalla. Vuoden 2000 kokonaismenot kuitenkin jo pienenevät 1,6 miljoonalla markalla, vuonna 2001 5,7 miljoonalla markalla, vuonna 2002 15,6 miljoonalla markalla, vuonna 2003 26,1 miljoonalla markalla, vuonna 2004 36,5 miljoonalla markalla ja vuonna 2005 39,9 miljoonalla markalla. Säästö aiheutuu lähinnä kansaneläkemenojen pienemisestä.

Kustannusarviot on laskettu etuuskien vuoden 1999 markkamäärillä.

4. Asian valmistelu

Ehdotukset perustuvat vammaistyöryhmä '96:n mietintöön (1997:6). Esitys on laadittu virkatyönä yhteistyössä kansaneläkelaitoksen kanssa. Valtakunnallisen vammaisneuvoston edustajia on kuultu.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kuntoutusrahalaki

5 §. *Kuntoutuksen antamisperuste.* Oppisopimuskoulutus on yksi ammatillisen koulutuksen järjestämisen muoto. Jotta vajaakuntoisille henkilöille voitaisiin nykyistä useammin järjestää työelämään tähtäävää koulutusta myös oppisopimuskoulutuksena, uudessa 4 momentissa mahdollistettaisiin kuntoutusrahan maksaminen oppisopimuskoulutuksen ajalta. Koulutus tapahtuisi normaalin oppisopimuskoulutusjärjestelmän mukaisena ammatillisena koulutuksena eikä sitä edelleenkaan järjestetä kansaneläkelaitoksen kuntoutuksena. Oppisopimuksen perusteella koulutuksen ajalta maksetaan kuitenkin kuntoutusrahaa kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla vajaakuntoiselle henkilölle. Kuntoutusraha maksettaisiin palkkaa vastaavalta osalta työnantajalle.

5 a §. *Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi nuorelle maksettava kuntoutusraha.* Tarkoituksena on, että sellainen 16—17-vuotias nuori, jonka työkyky on kansaneläkelaitoksen kuntoutuksesta annetun lain 2 §:n edellyttämällä tavalla sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentynyt ja jota pidetään vaikeasti vajaakuntoisena, tulisi mahdollisen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen sijasta aktiivisen ammatillisen kuntoutuksen piiriin. Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi nuorille maksettaisiin toimeentuloturvana kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa.

Voimassa olevan kuntoutusrahalain mukaan kuntoutusrahan saaminen edellyttää, että hakijalle on tehty kuntoutuspäätös. Tässä pykälässä tarkoitettut nuoret käyvät pääsääntöisesti vielä peruskoulua, sillä vammaisten nuorten oppivelvollisuus voi jatkua peruskoululain (476/1983) mukaan 17 ikävuoteen saakka. Peruskoulun ollessa kesken heille ei vielä tässä vaiheessa voitaisi järjes-

tää pitkäkestoista ammatillista kuntoutusta, kuten esimerkiksi ammatillista koulutusta. Näin ollen heille ei myöskään voitaisi tehdä kuntoutusrahalaisissa edellytetyä kuntoutuspäätöstä. Tämän vuoksi uudessa 5 a §:ssä säädettäisiin kuntoutusrahan maksamisesta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen ehkäisemiseksi 16—17-vuotiaille nuorille jo siinä vaiheessa, kun varsinaisia ammatillisen kuntoutumisen tavoitteita ei vielä voitaisi tarkemmin määritellä, eikä siten kuntoutuspäätöstä voitaisi tehdä.

Voimassa oleva 7 §:n 3 momentti estää kuntoutusrahan maksamisen näille nuorille peruskoulun ajalta, koska kuntoutusrahaa voidaan maksaa vain silloin, kun peruskoulutus on välttämätöntä ammatilliseen uudeen- tai jatkokoulutukseen pääsemiseksi.

Vajaakuntoisen nuoren kuntoutuksen varmistamisen ja yhdenjaksoisen toimeentuloturvan takaamisen kannalta olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista, että jokaiselle 5 a §:n edellytykset täyttävälle nuorelle voitaisiin maksaa kuntoutusrahaa 7 §:n 3 momentin estämättä myös edellä tarkoitetun peruskoulutuksen ajalta. Säännös tästä sisältyisi 1 momenttiin.

Pykälän mukaan kuntoutusrahapäätöksen edellytyksenä olisi nuoren kotikunnan lähinnä sosiaali-, terveys ja opetustoimen viranomaisten, sekä tarvittaessa muiden asian- tuntijaviranomaisten kesken nuoren ja hänen huoltajansa kanssa yhteistyössä laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma. Se on tärkeä nuoren kuntoutuksen suunnittelmallisuuden ja jatkuvuuden kannalta. Suunnitelman laatimisesta ja sisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

8 §. *Maksamisaika.* Voimassa olevassa pykälän 2 momentissa säädetään, että kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä odotusajalta ja kuntoutusjaksojen väliajalta. Odotusajan ja väliajan kuntoutusrahan määrä on 80 prosenttia aktiivian kuntoutusrahan määrästä ja sen maksaminen on harkinnanvaraista. Odotusajan ja väliajan kuntoutusrahaa ei makseta, jos henkilö saa samalta ajalta muuta toimeentulon turvaavaa tuloa, kuten esimerkiksi eläkettä tai sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista sairauspäivärahaa. Lapsilisä ja vammaistuki eivät estä kuntoutusrahan maksamista odotusajoilta ja väliajoilta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että kuntoutusrahan keskeyttämättömän jatkumi-

sen turvaamiseksi 5 a §:ssä tarkoitetuille nuorille turvattaisiin oikeus kuntoutusrahaan myös odotus- ja väliajoilta. Odotusajan katsotaan alkavan sen ajan ensimmäisestä päivästä, jota nuorelle annettu kuntoutusrahapäätös koskee.

Väliajan kuntoutusraha maksettaisiin kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Odotusajan kuntoutusrahan ja väliajan kuntoutusrahan määrä olisi 80 prosenttia aktiivisen kuntoutusajan kuntoutusrahan määrästä.

9 §. *Ostavastuu-aika.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään omavastuuajasta. Se on kuntoutuksen alkamispäivä ja yhdeksän sitä seuraavaa arkipäivää. Jos kyseessä on odotusajan kuntoutusraha, omavastuu alkaa kuntoutuspäätöksen antamispäivästä.

Koska 5 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa kuntoutusrahaa voitaisiin maksaa ilman kuntoutuspäätöstä, odotusajan omavastuu-aika voitaisiin uuden 2 momentin mukaan laskea 9 §:n pääsäännön pituisena sen ajan ensimmäisestä päivästä, jota nuorelle annettu kuntoutusrahapäätös koskee.

17 a §. *Nuorten vajaakuntoisten kuntoutusraha.* Koska tavoitteena on, että 16—17-vuotiaille vajaakuntoisille 5 a §:ssä tarkoitetuille nuorille maksettaisiin eläkkeelle siirtymisen ehkäisemiseksi kuntoutusrahaa, tulisi kuntoutusrahan suuruus määrittää eläkettä vastaavalle tasolle ottaen huomioon myös muut mahdolliset samanaikaisesti maksettavat sosiaalietuudet, kuten esimerkiksi vammaistuki ja lapsilisä. Tältä pohjalta tulisi kuntoutusrahan määrä olla 2 100 markkaa kuukaudessa. Määrästä säädettäisiin uudessa 17 a §:ssä.

25 §. *Etuuksien hakeminen.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että kuntoutuspäätöstä ei vaadittaisi 5 a §:ssä tarkoitetuilta nuorilta.

27 §. *Maksaminen.* Voimassa olevan säännöksen mukaan kuntoutusraha maksetaan kuntoutusjakson jälkeen. Ammatillisen koulutuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan kuukausittain etukäteen.

Kuntoutusrahan maksamiskäytännön yhdenmukaistamiseksi 1 momentissa säädettäisiin, että kuntoutusraha suoritettaisiin aina maksukausittain jälkikäteen. Menettely vastaisi sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan maksamista. Jälkikäteen maksamisella voitaisiin myös vähentää liikkamaksutilanteita.

31 §. *Indeksitarkistus.* Nykyisessä pykälässä säädetään 14 ja 15 §:n mukaan määräytyvän kuntoutusrahan indeksitarkistuksesta.

Myös 17 a §:n perusteella määräytyvään kuntoutusrahaan on tarpeen tehdä indeksitarkistus. Tämän vuoksi 31 §:ään lisättäisiin sitä koskeva säännös.

1.2. Kansaneläkelaki

20 §. Pykälässä säädetään kansaneläkkeenä maksettavista eläkkeistä. Pykälän 1 momentin 2 kohdan a alakohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että työkyvyttömyyseläkettä voidaan maksaa alle 18-vuotiaalle henkilölle vain 39 §:n uudessa 4 momentissa säädetyin edellytyksin silloin, kun henkilöllä ei katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai kun ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana.

22 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä. Edellytyksenä sille, että eläke voidaan jättää lepäämään on, että eläkkeensaajan terveydentilassa ei ole tapahtunut sellaista olennaista muutosta, jonka perusteella eläke voidaan lakkauttaa. Lisäksi edellytetään, että hänen voidaan katsoa saavan ansiotyöllään kansaneläkelain edellyttämän kohtuullisen toimeentulon. Lepäämään voidaan jättää vain toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Lepäämään jättäminen koskee vain täysimääräistä kansaneläkettä, johon rinnastetaan myös sellainen eläke, jonka määrä on vähentynyt vain sen vuoksi, että se on suhteutettu hänen Suomessa asumaansa aikaan nähden. Koska olisi tarkoituksenmukaista, että työeläkelakien sekä tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959), sotilasvammalain (404/1948) ja sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaiset perhe- ja huoltoeläkkeet eivät vaikuttaisi mahdollisuuteen jättää eläke lepäämään, on pykälään lisätty maininta siitä, että niitä ei oteta huomioon määriteltäessä täysimääräistä työkyvyttömyyseläkettä. Aika, joksi eläke voidaan jättää lepäämään, on vähintään kuusi ja enintään 24 kuukautta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 5 momentti, jossa säädetään henkilön työssäkäyntiä tukevasta erityisvammaistuen suuruudesta vammaistuesta, jota maksettaisiin sinä aikana, jolloin eläke on lepäävä. Työkyvyttömyyseläkettä ryhdyttäisiin maksamaan uudelleen, jos henkilön työnteko lakkaa kokonaan tai vähenee siten, ettei hänen enää voisi katsoa ansaitsevan kohtuullista toi-

meentuloaan työllään. Lepäämisajan päätyttyä eläke lakkaisi, jollei sitä ole erikseen vaadittu maksettavaksi. Aikana, jolloin eläke on lepäävä, ei henkilöä katsottaisi eläkkeensaajaksi. Samalla nykyinen 4 momentti siirtyisi 6 momentiksi.

30 a §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädetään, että eläkkeensaajien hoitotukea ei makseta siltä ajalta, jolloin työkyvyttömyyseläke on lepäämässä ja henkilölle maksetaan vammaistukea. Pykälän nykyinen 5 ja 6 momentti siirtyisi 6 ja 7 momentiksi.

39 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Alle 18—vuotiaalle nuorelle ei työkyvyttömyyseläkettä voitaisi myöntää ennen kuin hänen mahdollisuutensa ammatilliseen kuntoutukseen on selvitetty ja hänen oikeutensa kuntoutusrahalain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt. Jos kuntoutus tai kuntoutusrahan maksaminen ovat meneillään henkilön täyttäessä 18 vuotta, ei eläkettä voitaisi myöntää ennen kuntoutuksen ja kuntoutusrahan maksamisen päättymistä. Alle 18-vuotiaalle työkyvyttömyyseläke voitaisiin myöntää ainoastaan silloin, kun on selvitetty, että ammatillisen kuntoutuksen mahdollisuuksia ei ole, tai kun kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana. Tällöin henkilölle ei kuitenkaan pääsääntöisesti suoritettaisi sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Pykälän nykyinen 4 momentti siirtyisi lailla 214/1991 kumotun 5 momentin tilalle uudeksi 5 momentiksi.

1.3. Vammaistukilaki

2 §. Pykälän 3 momentissa säädetään kansaneläkkeen lepäämäänjättämisajalta suoritettavasta erityisvammaistuen suuruudesta vammaistuesta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

3. Säättämisjärjestys

Hallitusmuodon 15 a §:n (969/1995) mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Lailla turvataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyy-

den, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen ehkäisemiseksi alle 18-vuotiaalle nuorelle maksettava kuntoutusraha on suurempi kuin sellaisen henkilön kuntoutusraha, jolla ei ole lainkaan verotuksessa todettuja työtuloja kuntoutusrahan määrääytymistä varten. Nuori voi myös saada vammaistukea ja hänen eläustaan varten maksetaan lapsilisää.

Jos henkilöllä ei ole mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jos hänen ammatillinen kuntoutuksensa on sairauden

vuoksi keskeytynyt tai päätynyt tuloksettomana, hänelle myönnettäisiin työkyvyttömyyseläke sen edellytysten täytyessä.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämisajalta vakuutetulle suoritetaan erityisvammaistuen suuruista vammaistukea. Työsöoloajalta hänelle kertyy normaalit työeläke- ja muut työsuhteeseen liittyvät etuudet.

Lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuntoutusrahain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahain (611/1991) 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 31 §,

sellaisina kuin niistä ovat 25 §:n 1 momentti laissa 1065/1994 ja 31 § laissa 1503/1995, sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1065/1994, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 ja 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, lakiin uusi 5 a §, 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1503/1995, uusi 3 momentti, 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1654/1992, uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutuksena järjestetyn oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/1992) mukaisen oppisopimuskoulutuksen ajalta kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla vajaakuntoiselle henkilölle oppisopimuksen perusteella. Tällöin edellytetään, että koulutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti.

5 a §

Ammatillisen kuntoutuksen varmistamiseksi nuorelle maksettava kuntoutusraha

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen eh-

käisemiseksi kuntoutusrahaa maksetaan 7 §:n 3 momentin estämättä 5 §:ssä mainittujen tilanteiden lisäksi myös kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla vajaakuntoiselle 16 vuotta täyttäneelle nuorelle ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi edellyttäen, että hänelle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma. Kuntoutusrahaa maksetaan tämän pykälän nojalla enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 18 vuotta. Jos henkilö 18 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahan maksamista jatketaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutusjakso on päätynyt.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu suunnitelma laaditaan yhdessä nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa nuoren kotikunnan ja tarvittaessa muiden asiantuntijaviranomaisten yhteistyönä. Kirjallinen suunnitelma toimitetaan maksutta kansaneläkelaitokseen kuntou-

tusrahakemuksen käsittelyä varten.

Asetuksella säädetään tarkemmin kuntoutusrahan oikeuttavista jaksoista sekä opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta ja sen sisällöstä.

8 §

Maksamisaika

Vajaakuntoisella alle 18-vuotiaalla nuorella, jolla on oikeus saada kuntoutusrahaa 5 a §:n nojalla, on oikeus saada kuntoutusrahaa myös kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta sekä ajalta, jona hän odottaa kuntoutuspäätöstä tai kuntoutuksen alkamista. Kuntoutusraha maksetaan tällöin 20 prosentilla alennettuna. Tarkemmat määräykset maksamisen perusteista antaa kansaneläkelaitos.

9 §

Ostavastuu aika

Kun 5 a §:n perusteella myönnettyä kuntoutusrahaa maksetaan 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua kuntoutuksen alkamista edeltävältä odotusajalta, omavastuu aika lasketaan sen ajan ensimmäisestä päivästä, jota kuntoutusrahapäätös koskee.

17 a §

Nuorten vajaakuntoisten kuntoutusraha

Edellä 5 a §:n nojalla maksettavan kuntoutusrahan määrä päivää kohden on kahdeskymmenesviidesosa 2 100 markasta, jollei kuntoutusrahan saajalla muiden tämän lain säännösten nojalla olisi oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

25 §

Etuuksien hakeminen

Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta haetaan kansaneläkelaitokselta. Kuntoutusrahaa haettaessa on esitettävä kuntoutuspäätös. Kuntoutuspäätöksen esittämistä ei kuitenkaan edellytetä, jos kuntoutusrahaa haetaan tämän lain 5 a §:n perusteella.

27 §

Maksaminen

Kuntoutusraha suoritetaan maksukausittain kuntoutusjakson jälkeen siten, että ensimmäinen maksuerä käsittää kuusi ensimmäistä arkipäivää kuntoutusrahan maksamisen alkamisesta ja kukin seuraava maksuerä 25 arkipäivää. Tarkemmat määräykset maksamisesta noudatettavasta menettelystä sekä tarvittavista selvityksistä antaa kansaneläkelaitos.

31 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusrahaan, joka määräytyy 14, 15 tai 17 a §:n mukaan, tehdään vuosittain indeksitarkistus noudattaen vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

Lain 5 §:n 4 momenttia sovelletaan vain lain voimaantulon jälkeen alkavaan opiskelupisopimuskoulutukseen.

Lain 5 a §:ää ei sovelleta kuntoutusrahaan, jota maksetaan ennen lain voimaantuloa alkaneen kuntoutuksen ajalta.

2.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 20 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1487/1995, sekä

lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 697/1964 ja 670/1985 ja mainitussa laissa 1487/1995, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi, 30 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 123/1988 ja 979/1996, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 ja 6 momentti siirtyvät 6 ja 7 momentiksi, ja 39 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 705/1965, 572/1982, 214/1991, 564/1993 ja 1502/1995 ja mainitussa laissa 1487/1995, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy mainitulla lailla 214/1991 kumotun 5 momentin tilalle uudeksi 5 momentiksi, seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä:

a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi, alle 18-vuotiaalle kuitenkin vain 39 §:n 4 momentissa säädetyin edellytyksin;

b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta nuorempi; tai

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mut-
ta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

22 §

Jos eläkkeensaaja, jonka terveydentilassa ei ole tapahtunut olennaista muutosta ja joka saa 1 momentin mukaista toistaiseksi myönnettyä täysimääräistä työkyvyttömyyseläkettä, ryhtyy ansiotyöhön, josta hänen katsotaan saavan kohtuullisen toimeentulonsa, ei eläkettä makseta työssäoloajalta, vaan se jätetään lepäämään. Täysimääräiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen rinnastetaan eläke, jonka määrä poikkeaa täysimääräisen eläkkeen määrästä lain 25 b §:stä johtuvasta syystä. Henkilön saamia 26 §:ssä tarkoitettuja perhe- ja huoltoeläkkeitä ei oteta huomioon ratkaistaessa, katsotaanko henkilön saavan sellaista täysimääräistä työkyvyttömyyseläkettä, joka voidaan jättää lepäämään. Eläke

voidaan jättää lepäämään vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden ajaksi.

Henkilölle, jonka eläke on jätetty lepäämään 4 momentissa säädetyllä tavalla, maksetaan lepäämistä vastaavalta ajalta vammaistukilain (124/1988) 2 §:n 3 momentissa mainittua vammaistukea. Lepäävänä olevaa eläkettä ryhdytään uudelleen maksamaan edellyttäen, että työnteko on lakannut tai ansiotulot ovat vähentyneet siten, ettei henkilön katsota enää saavan kohtuullista toimeentuloaan työllään. Ilmoitus eläkkeen uudelleen maksamisesta tulee tehdä eläkelaitokselle kaksi kuukautta ennen sitä ajankoh-
taa, jolloin eläkkeen lepäämisaika päättyy. Jollei lepäävänä olevaa eläkettä ole vaadittu maksettavaksi, katsotaan se ilman eri päätöstä lakanneeksi. Työkyvyttömyyseläkkeen ollessa lepäävänä henkilöä ei pidetä eläkkeensaajana.

30 a §

Hoitotukea ei makseta ajalta, jolta henkilö saa 22 §:n 5 momentissa mainittua vammaistukea.

39 §

Alle 18-vuotiaan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltävän kuukauden aikana hänen oikeutensa kuntoutusrahalain perusteella maksettavaan kuntoutusrahaan on

päättynyt. Oikeutta eläkkeeseen ei myöskään ole henkilöllä, jonka kuntoutus jatkuu hänen täyttäessään 18 vuotta, ennen kuntoutuksen tai kuntoutusrahan maksamisen päättymistä. Edellä säädetystä poiketen eläke voidaan kuitenkin myöntää henkilölle, jolla ei selvitysten perusteella katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jonka ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, alkaa oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saades-

saan. Samoin vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos hän rintamasotilaseläkettä saadessaan on tullut työkyvyttömäksi ja hän tuolloin on saanut työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain (72/1956) mukaista työttömyyseläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

Tämän lain 39 §:n 4 momenttia ei sovelleta henkilöön, jonka oikeus eläkkeeseen alkaa ennen tämän lain voimaantuloa.

3.

Laki

vammaistukilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/1988) 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Jos henkilö on jättänyt kansaneläkkeensä kansaneläkelain 22 §:n 5 momentissa tarkoitetulla tavalla lepäämään, hänelle maksetaan edellä säädetystä poiketen sekä tämän lain 1 §:n ja 3 §:n 4 momentin estämättä

2 §:n 1 momentin 1 kohdan suuruista vammaistukea eläkkeen lepäämisajalta. Henkilö ei voi samalta ajalta saada 2 §:n 1 momentin mukaista vammaistukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

Naantalissa 18 päivänä kesäkuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki**kuntoutusrahalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 25 §:n 1 momentti, 27 §:n 1 momentti ja 31 §, sellaisina kuin niistä ovat 25 §:n 1 momentti laissa 1065/1994 ja 31 § laissa 1503/1995, sekä
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1065/1994, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 ja 5 momentti siirtyvät 5 ja 6 momentiksi, lakiin uusi 5 a §, 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1503/1995, uusi 3 momentti, 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1654/1992, uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutuksena järjestetyn oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/1992) mukaisen oppisopimuskoulutuksen ajalta kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla vajaakuntoiselle henkilölle oppisopimuksen perusteella. Tällöin edellytetään, että koulutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti.
 -----

5 a §

Ammatillisen kuntoutuksen varmistamiseksi nuorelle maksettava kuntoutusraha

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen ehkäisemiseksi kuntoutusrahaa maksetaan 7 §:n 3 momentin estämättä 5 §:ssä mainittujen tilanteiden lisäksi myös kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla vajaakuntoiselle 16 vuotta täyttäneelle nuorelle ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi edellyttäen, että hänelle on laadittu henkilökoh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma. Kuntoutusrahaa maksetaan tämän pykälän nojalla enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 18 vuotta. Jos henkilö 18 vuotta täyttäessään on kuntoutuksessa, kuntoutusrahan maksamista jatketaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutusjakso on päättynyt.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu suunnitelma laaditaan yhdessä nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa nuoren kotikunnan ja tarvittaessa muiden asiantuntijaviranomaisten yhteistyönä. Kirjallinen suunnitelma toimitetaan maksutta kansaneläkelaitokseen kuntoutusrahahakemuksen käsittelyä varten.

Asetuksella säädetään tarkemmin kuntoutusrahaan oikeuttavista jaksoista sekä opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman laatimisesta ja sen sisällöstä.

8 §

Maksamisaika

Vajaakuntoisella alle 18-vuotiaalla nuorella, jolla on oikeus saada kuntoutusrahaa 5 a §:n nojalla, on oikeus saada kuntoutusrahaa myös kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta sekä ajalta, jona hän odottaa kuntoutuspäätöstä tai kuntoutuksen alkamista. Kuntoutusraha maksetaan tällöin 20 prosentilla alennettuna. Tarkemmat määräykset maksamisen perusteista antaa kansaneläkelaitos.

9 §

Ostavastuu aika

Kun 5 a §:n perusteella myönnettyä kuntoutusrahaa maksetaan 8 §:n 3 momentissa tarkoitetulta kuntoutuksen alkamista edeltävältä odotusajalta, omavastuu aika lasketaan sen ajan ensimmäisestä päivästä, jota kuntoutusrahapäätös koskee.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 a §

Nuorten vajaakuntoisten kuntoutusraha

Edellä 5 a §:n nojalla maksettavan kuntoutusrahan määrä päivää kohden on kahdeskymmenesviidesosa 2 100 markasta, jollei kuntoutusrahan saajalla muiden tämän lain säännösten nojalla olisi oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

25 §

Etuksien hakeminen

Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta haetaan kansaneläkelaitokselta. Kuntoutusrahaa haettaessa on esitettävä kuntoutuspäätös.

25 §

Etuksien hakeminen

Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta haetaan kansaneläkelaitokselta. Kuntoutusrahaa haettaessa on esitettävä kuntoutuspäätös. Kuntoutuspäätöksen esittämistä ei kuitenkaan edellytetä, jos kuntoutusrahaa haetaan tämän lain 5 a §:n perusteella.

27 §

Maksaminen

Kuntoutusraha maksetaan kuntoutusjakson jälkeen. Ammatillisen koulutuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan kuukausittain etukäteen. Tarkemmat määräykset maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä tarvittavista selvityksistä antaa kansaneläkelaitos.

27 §

Maksaminen

Kuntoutusraha suoritetaan maksukausittain kuntoutusjakson jälkeen siten, että ensimmäinen maksuerä käsittää kuusi ensimmäistä arkipäivää kuntoutusrahan maksamisen alkamisesta ja kukin seuraava maksuerä 25 arkipäivää. Tarkemmat määräykset maksamisessa noudatettavasta menettelystä sekä tarvittavista selvityksistä antaa kansaneläkelaitos.

31 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusrahaan, joka määräytyy 14 tai 15 §:n mukaan, tehdään vuosittain indeksitarkistus noudattaen vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä on säädetty.

31 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusrahaan, joka määräytyy 14, 15 tai 17 a §:n mukaan, tehdään vuosittain indeksitarkistus noudattaen vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

Lain 5 §:n 4 momenttia sovelletaan vain lain voimaantulon jälkeen alkavaan op-
 opisopimuskoulutukseen.

Lain 5 a §:ää ei sovelleta kuntoutusraahan,
 jota maksetaan ennen lain voimaantuloa al-
 kaneen kuntoutuksen ajalta.

2.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 20 §:n 1 mo-
 mentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1487/1995, sekä

lisätään 22 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 697/1964 ja 670/1985 ja mainitussa laissa
 1487/1995, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi,
 30 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 123/1988 ja 979/1996, uusi 5 momentti, jolloin ny-
 kyinen 5 ja 6 momentti siirtyvät 6 ja 7 momentiksi, ja 39 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa
 705/1965, 572/1982, 214/1991, 564/1993 ja 1502/1995 ja mainitussa laissa 1487/1995, uusi
 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy mainitulla lailla 214/1991 kumotun 5 mo-
 mentin tilalle uudeksi 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

- 2) työkyvyttömyyseläkettä:
 a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65
 vuotta nuorempi,
 b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja
 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työky-
 vyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta
 nuorempi; tai
 c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä
 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mut-
 ta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetul-
 le; tai

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

- 2) työkyvyttömyyseläkettä:
 a) työkyvyttömälle henkilölle, joka on 65
 vuotta nuorempi, alle 18-vuotiaalle kuitenkin
 vain 39 §:n 4 momentissa säädetyin edelly-
 tyksin;
 b) kuntoutustukena 22 §:n 1 momentissa ja
 22 b §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työky-
 vyttömälle henkilölle, joka on 65 vuotta
 nuorempi; tai
 c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä
 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mut-
 ta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetul-
 le; tai

22 §

Jos eläkkeensaaja, jonka terveydentilassa ei ole tapahtunut olennaista muutosta ja joka saa 1 momentin mukaista toistaiseksi myönnettyä täysimääräistä työkyvyttömyyseläkettä, ryhtyy ansiotyöhön, josta hänen katsotaan saavan kohtuullisen toimeentulonsa, ei eläkettä makseta työssäoloajalta, vaan se jätetään lepäämään. Täysimääräiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen rinnastetaan eläke, jonka määrä poikkeaa täysimääräisen eläkkeen määrästä lain 25 b §:stä johtuvasta syystä. Henkilön saamia 26 §:ssä tarkoitettuja perhe- ja huoltoeläkkeitä ei oteta huomioon ratkaistaessa, katsotaanko henkilön saavan sellaista täysimääräistä työkyvyttömyyseläkettä, joka voidaan jättää lepäämään. Eläke voidaan jättää lepäämään vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden ajaksi.

Henkilölle, jonka eläke on jätetty lepäämään 4 momentissa säädetyllä tavalla, maksetaan lepäämistä vastaavalta ajalta vammaistukilain (124/1988) 2 §:n 3 momentissa mainittua vammaistukea. Lepäävänä olevaa eläkettä ryhdytään uudelleen maksamaan edellyttäen, että työnteko on lakannut tai ansiotulot ovat vähentyneet siten, ettei henkilön katsota enää saavan kohtuullista toimeentuloaan työllään. Ilmoitus eläkkeen uudelleen maksamisesta tulee tehdä eläkelaitokselle kaksi kuukautta ennen sitä ajankohdtaa, jolloin eläkkeen lepäämisaika päättyy. Jollei lepäävänä olevaa eläkettä ole vaadittu maksettavaksi, katsotaan se ilman eri päätöstä lakanneeksi. Työkyvyttömyyseläkkeen ollessa lepäävänä henkilöä ei pidetä eläkkeensaajana.

30 a §

Hoitotukea ei makseta ajalta, jolta henkilö saa 22 §:n 5 momentissa mainittua vammaistukea.

39 §

Alle 18-vuotiaan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltävän kuukauden aikana hänen oikeutensa kuntoutusrahalain perus-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Poiketen siitä, mitä edellä 3 momentissa on säädetty, alkaa oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saadessaan. Samoin vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos hän rintamasotilaseläkettä saadessaan on tullut työkyvyttömäksi ja hän tuolloin on saanut työntekijäin eläkelain (395/61) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain (72/56) mukaista työttömyyseläkettä.

teella maksettavaan kuntoutusrahaan on päättynyt. Oikeutta eläkkeeseen ei myöskään ole henkilöllä, jonka kuntoutus jatkuu hänen täyttäessään 18 vuotta, ennen kuntoutuksen tai kuntoutusrahan maksamisen päättymistä. Edellä säädetystä poiketen eläke voidaan kuitenkin myöntää henkilölle, jolla ei selvitysten perusteella katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jonka ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana.

Poiketen siitä, mitä 3 momentissa säädetään, alkaa oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos vakuutettu on tullut työkyvyttömäksi työttömyyseläkettä saadessaan. Samoin vakuutetulla on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos hän rintamasotilaseläkettä saadessaan on tullut työkyvyttömäksi ja hän tuolloin on saanut työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, säännösten tai määräysten taikka merimieseläkelain (72/1956) mukaista työttömyyseläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1999.

Tämän lain 39 §:n 4 momenttia ei sovelleta henkilöön, jonka oikeus eläkkeeseen alkaa ennen tämän lain voimaantuloa.